

Huisdierenwijzer van de vogels (Aves)

- Van nature: grofweg onder te verdelen in: duiven, hoenderachtigen, kraanvogelachtigen, papegaaiachtigen, roofvogels, struisvogelachtigen, uilen, vruchten- en insecteneters, watervogels, zangvogels.
- Huisvesting: kooi of volière.
- Knuffel- of kijkdier: kijkdier.
- Voeding: afhankelijk van de soort.
- Leeftijd: afhankelijk van de soort. Met name papegaaien kunnen erg oud worden.
- Kosten aanschaf en verzorging: afhankelijk van de soort.

Huisdierenbijsluiter van de vogels (Aves)

Wist u dat:

- Kanaries vroeger werden gehouden en meegenomen in de mijnschachten om zo te ontdekken of er giftige gassen aanwezig waren?
- Een papegaaai of struisvogel wel zestig jaar kan worden?
- Een papegaaai veel aandacht nodig heeft?

Algemeen

Vogels komen over de hele wereld voor. Deze dieren verschillen sterk in onder andere grootte, gedrag en kleur. Veel gehouden vogels zijn bijvoorbeeld duiven, papegaaiachtigen en zangvogels.

Alle vogels hebben vleugels en veren. Dankzij de vleugels kunnen de meeste vogels vliegen. Vliegen is een zeer arbeidsintensieve bezigheid. Het hart en de longen van vogels zijn dan ook buitengewoon goed ontwikkeld. Er zijn echter ook vogels die niet of niet goed kunnen vliegen, zoals bijvoorbeeld de struisvogel en de kip.

De veren van een vogel bieden isolatie. Tussen de veren wordt een laagje lucht vastgehouden dat wordt opgewarmd door het lichaam. Daardoor gaat er weinig lichaamswarmte verloren. Bovendien zorgen de veren samen met vet voor een ideale isolatie tegen water. Net als haren gaan veren niet een volledig vogelleven mee. Daarom moeten vogels ruïen. Vaak gebeurt dat in de herfst, maar sommige vogels ruïen ook nog een keer in het voorjaar.

Verschillende varianten

Er zijn bijna 10.000 soorten vogels bekend. Grofweg zijn ze onder te verdelen in de volgende soorten: duiven, hoenderachtigen, kraanvogelachtigen, papegaaiachtigen, roofvogels, struisvogelachtigen, uilen, vruchten- en insecteneters, watervogels en zangvogels.

De snavel van een vogel vertelt veel over de leefwijze. Zo hebben zaadeters een kegelvormige snavel en roofvogels een haakvormige snavel. Eenden hebben vaak een zeefsnavel om het voedsel uit het water te kunnen filteren.

Ook de poten vertellen veel over een vogel. Eenden hebben bijvoorbeeld echte zwempoten met brede zwemvliezen, terwijl vogels die veel op stokken zitten poten hebben waarvan de tenen om de stok heen krullen.

Veel vogels "zingen". Ze maken geen geluid met het strottenhoofd zoals mensen, maar met behulp van kraakbeen en membranen in de syrinx, het vocale orgaan dat uniek is voor vogels.

Aanschaf en verantwoordelijkheid

Als u een vogel aanschaft, bedenk dan dat dit dier elke dag verzorging nodig heeft. Goede verzorging kost tijd en geld en vraagt om betrokkenheid van de houder. Kiest u een vogel, ga dan niet over één nacht ijs. Ga na wat u in een vogel zoekt. Zoekt u bijvoorbeeld een vogel die mooi kan zingen? Wilt u hem in huis houden of bent u van plan hem in een volière in de tuin te huisvesten? Vindt u het vervelend als de vogel oud kan worden en u daardoor lang gebonden bent aan de vogel? Door uzelf kritisch vragen te stellen, kunt u bepalen welke soort uw voorkeur geniet. De keuze is namelijk enorm. Bent u een beginner, kies dan voor gemakkelijk houdbare soorten als de kanarie, zebravink, dwergpapegaaai of grasparkiet. Ze zijn er in allerlei kleuren en variëteiten. Ze stellen geen al te hoge eisen aan verzorging en huisvesting en gaan snel over tot broeden.

Als u van plan bent uw vogels in een volière te gaan houden, ga dan voordat u één of meerdere vogels aanschaft, na of de soort ook in de winter buiten kan blijven, mits zijn leefruimte is voorzien van bescherming tegen wind en regen. Sommige vogels kunnen in de winter wel buiten blijven, maar hebben een verwarmde slaapplek nodig. Voor andere soorten is een vorstvrije ruimte nodig, waarin sprake is van een bepaalde minimum temperatuur. Er zijn ook vogels die hoe dan ook 's avonds naar een binnenhok gaan. Denk er ook aan dat sommige vogels veel herrie maken: hoe vinden uw burens dat?

Veel vogels kunnen handtam gemaakt worden. Door dit rustig aan op te bouwen, kunt u in veel gevallen uw vogel zo tam krijgen dat hij uit uw hand komt eten.

Hoewel vogels zich niet zo makkelijk laten knuffelen als bijvoorbeeld kleine zoogdieren, vinden veel kinderen het leuk om naar vogels te kijken. Ook kunnen kinderen (onder begeleiding) veel plezier beleven aan handtamme vogels. Maar hoe lief uw kinderen ook voor de vogels zijn, laat jonge kinderen nooit alleen met huisdieren.

Huisvesting

Vogels worden vaak gehuisvest in een kooi of in een voliëre. Daarnaast zijn er vogels die in een buitenren gehouden worden, zoals bijvoorbeeld kippen en struisvogels. De eisen die gesteld worden aan de huisvesting zijn afhankelijk van het type vogel.

Kooi:

Als u een kooi gaat kopen voor een vogel zoals de zebrovink, kanarie of parkiet, let er dan op dat de kooi zo groot is dat u er desgewenst een paartje in kunt huisvesten. De kooi moet tenminste 40 bij 40 centimeter zijn. Zet de kooi op een tochtvrije plek, niet in de volle zon. De bodembedekking in een kooi is afhankelijk van de soort vogel en kan bestaan uit schelpenzand of scherp metselzand. U moet de bodembedekking minimaal iedere twee weken verversen, dit is afhankelijk van de kooigrootte en het aantal vogels. Verschoont u de kooi te weinig, dan loopt u kans dat de vogels ziek worden, bijvoorbeeld door darminfecties. Zorg voor voldoende zitgelegenheid: in een kooi moeten minimaal twee ronde zitstokken zijn. De stokken moeten zo dik zijn dat de teentjes de zitstok bijna kunnen omvatten. Plaats de zitstokken niet boven de voer- of waterbakjes.

Voliëre:

Veel mensen houden vogels buiten in een voliëre. Bijvoorbeeld kwartels, kanaries, zebrovinken en grasparkieten kunt u uitstekend in een voliëre huisvesten, mits een tochtvrij nachthok aanwezig is of er goed beschutte, tochtvrije hoeken zijn. Dit mogen ook struiken en heesters zijn. De vogels moeten droog en uit de wind kunnen slapen. U kunt in de voliëre meerdere dikke en dunne stokken, takken of twijgen aanbrengen. Plaats de zitstokken niet boven de voer- of waterbakjes. U moet de kooi regelmatig schoonmaken. Denk daarbij niet alleen aan de bodem, maar ook aan bijvoorbeeld de stokken. Plaats niet te veel vogels in een voliëre, zorg ervoor dat u alleen soorten bij elkaar zet die elkaar verdragen en creëer met bijvoorbeeld planten en struiken vluchtplekjes voor de vrouwtjes. Dit voorkomt een hoop geruzie.

In de herfst, de winter en ook in het vroege voorjaar moet u verschillende voorzorgsmaatregelen nemen om vogels in de buitenvoliëre verantwoord te huisvesten en te verzorgen. Zo hebben vogels tijdens vorstperiodes meer energierijke voeding nodig.

Voeding

De hoeveelheid en de aard van de voeding voor een vogel is onder andere afhankelijk van de grootte en het type vogel. Veel vogels, zoals de kanarie, zebrovink, dwergpapegaai en grasparkiet eten voornamelijk zaden. In de dierenpeciaalzaak zijn standaardmengsels en speciaal voor de soort samengestelde zaadmengsels te koop. In de natuur eten zaadeters echter niet alleen maar zaden en het is van belang dat naast zaden ook krachtvoer (eivoer) wordt verstrekt. Vogels ontdoppen het zaad en eten het binnenste op. De doppen 'vliegen' weg of blijven in het bakje liggen. Haal deze doppen weg, dit gaat het makkelijkste door het voer om te schudden en er zachtjes tegen te blazen. Als vogels jongen hebben, moeten ze altijd over opfokvoer kunnen beschikken. Verder moet in de kooi ook wat grit en maagkiezel aanwezig zijn. Dat is onder andere nodig voor de botgroei en een goede werking van de maag. Veel vogels vinden groenvoer (sla of vogelmuur) erg lekker.

Het verdient de voorkeur daar waar beschikbaar voor de betreffende soort geëxtrudeerde korrels of pellets te voeren. Bij het zelf samenstellen van voeders uit afzonderlijke bestanddelen kunnen de vogels namelijk selectief gaan eten en kunnen deficiëntieziekten (door tekorten) ontstaan.

Vogels die in het wild complete prooidieren eten, moet u niet alleen met vlees voeren. Papegaaien kunt u het beste voeren met een geëxtrudeerde korrel. Tegenwoordig zijn er hier vele merken van te koop. Bij papegaaien die een zadenmengsel krijgen worden veel deficiëntieziekten gezien. Loris'vormen een uitzondering bij de papegaaiachtigen. Voor deze nectareters is apart voer te koop.

Zorg ervoor dat u zich door een deskundige goed laat informeren over de voeding die voor uw vogel het beste is en vraag eventueel advies bij een vogelvereniging. Helaas worden er soms nog steeds verkeerde adviezen gegeven over bijvoorbeeld papegaaienvoeding en worden zaadmengsels verkocht als compleet papegaaienvoer.

Alle vogels, ongeacht de soort, moeten elke dag vers drinkwater krijgen. Veel problemen met de gezondheid, de veren en het gedrag van de vogel hangen nauw samen met het voedsel. Zitten uw vogels in een voliëre, laat dan nooit voedsel achter op de voedertafel. Dit trekt muizen aan, die de vogels kunnen besmetten en in hun slaap kunnen storen.

De meeste vogelsoorten vinden het fijn om in bad te gaan. Geef de vogel daarom ook een badje, waarvan u het water dagelijks verschoont.

Van jong tot volwassen dier

In de lente en zomer worden veel vogels 'broeds'. Het mannetje wil een vrouwtje veroveren door indruk op haar te maken met bijvoorbeeld zang of dans, of met zijn prachtige veren. Vrouwtjes die niet gediend zijn van het haantjesgedrag van de mannetjes moeten zich kunnen verschuilen. Planten en struiken helpen daarbij. Laat de vogels tijdens het leggen en broeden zoveel mogelijk met rust. Uiteraard moet er ook nestmateriaal en nestgelegenheid aanwezig zijn. Beide zijn te koop in de winkel. Elke vogel stelt daaraan specifieke eisen.

Alle vogels worden geboren met dons. Als ze wat ouder worden, maakt het dons plaats voor een verenpak.

De levensduur van een vogel is zeer verschillend. Een struisvogel kan wel zestig jaar worden, en een Molukken kaketoer meer dan veertig jaar. Veel vogels worden echter minder oud. Een kanarie gemiddeld zeven tot acht jaar, een zebra-vink vijf jaar en een dwergpapegaai tien jaar.

Kosten

De aanschafkosten van een vogel variëren nogal, van tien euro voor een zebra-vink tot vele duizenden euro's voor een dure papegaai. Ook moet u rekening houden met de aankoop of bouw van een kooi of volièr, en steeds terugkerende kosten van voer. Bovendien kunnen eventuele dierenartskosten een aanzienlijke kostenpost vormen. U kunt een vogel kopen bij de dieren- of vogelspecialzaak of een kweker. Vaak bieden leden van een vogelvereniging ook vogels te koop aan. Dit biedt de mogelijkheid om te zien hoe de huisvesting en de verzorging bij de kweker is. Sommige vogels zijn te koop tijdens tentoonstellingen van de vogelvereniging.

Gezondheids- en welzijnsproblemen

Een gezonde vogel maakt een levendige indruk, heeft heldere ogen, een regelmatige ademhaling met een gesloten snavel, een glad verenpak zonder kale plekken, niet te lange nagels en een droog achterwerk. Een zieke vogel blijft vaker op de bodem van de kooi of volièr slapen of steekt de kop overdag vaker tussen de veren. Een zieke vogel kan er ook uitzien als een bolletje. Warmte kan dan veel goed doen omdat hij anders teveel afkoelt. Zorg voor voldoende water en voer. Voor kleinere soorten is een dag zonder een goede combinatie van warmte, water en voer meestal dodelijk. Een vogel laat niet snel zien dat hij ziek is. Als u iets afwijkends ziet, wacht dan niet te lang met contact opnemen met een deskundige of dierenarts.

Pas op voor giftige gassen of dampen. Verf en schoonmaakmiddelen, maar ook het koken met teflon pannen, kan dampen afscheiden die dodelijk zijn voor vogels. Plaats een vogel nooit in de keuken omdat dampen van verbrand vet ook dodelijk kunnen zijn voor vogels.

Vogels die samen gehouden worden, kunnen elkaar soms niet verdragen. Dit leidt tot stress en vechtpartijen. Aan de andere kant kunnen sociale vogels die alleen worden gehouden probleemgedrag gaan vertonen.

Vogels kunnen in paniek raken omdat ze schrikken. Plaats een kooi niet bij een raam waar direct zonlicht binnenkomt of te dicht bij de radiator. Tekort of overmaat aan vitaminen kan leiden tot ernstige ziekte.

Dieren kunnen ziekten overbrengen op de mens. Deze ziekten worden zoönosen genoemd. Een belangrijke zoönose is papegaaienziekte of psittacose. Dit is een relatief veel voorkomende ziekte die bij verschillende vogelsoorten kan voorkomen. Deze ziekte verspreidt zich makkelijk via de lucht op plaatsen waar meerdere vogels bij elkaar zijn, zoals in een dierenwinkel of een tentoonstelling. Hier moet u aan denken als u recent contact heeft gehad met vreemde vogels en griepachtige verschijnselen krijgt die (te) lang aanhouden.

Een andere ziekte is overgevoeligheid voor vogelstof. Dit kan leiden tot een ernstige longaandoening. Een aanzienlijk deel (8%) van de duivenhouders ontwikkelt deze ziekte gedurende het leven door voortdurende blootstelling aan duivenstof. Als u vermoedt dat u door vogels ziek bent geworden, neem dan contact op met uw huisarts.

Andere wetenswaardigheden

- Als verantwoordelijk (huis)dierigeenaar is het van belang serieus over de vakantieperiode na te denken. Wie gaat er voor uw vogels zorgen?
- CITES regelt de internationale handel in bedreigde dieren en planten. Als u twijfelt of een vogelsoort in het CITES-verdrag is opgenomen, kijk dan op de website van CITES. Ook met andere wet- en regelgeving is bij het opstellen van de positie lijsten geen rekening gehouden. Op dit moment werkt het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit aan lijsten waarin hiermee wel rekening is gehouden.
- Net als andere dieren kunnen ook vogels gechipt worden.